

Да юбілею Яўгеніі Янішчыц

Дырэктар Пінскай
раённай цэнтралізаванай
бібліятэчнай сістэмы

Кожны чалавек мае свае карані, сваю малую радзіму. Для Яўгеніі Іосіфаўны Янішчыц такой з'яўляецца вёска Рудка Пінскага раёна, дзе яна нарадзілася 20 лістапада 1948 г. Праз некалькі гадоў бацькі пераехалі жыць у в. Велясніца. Ціхая беларуская вёска ў глыбі Палесся са сваёй свабодой, прасторай і вялікай гістарычнай памяццю садзейнічала развіццю таленту і самасвядомасці дзяўчыны. Ужо ў першых паэтычных спробах яна імкнулася выказаць сваё захапленне жыццём, сваю любоў да роднай зямлі. Рудка, Велясніца, Мерчыцы, Парэчча... Гэта не проста вёскі на правым беразе прыгожай ракі з не менш прыгожай назвай Ясельда. Гэта значна большае. Гэта родныя мясціны, малая радзіма знакамітай паэтэсы Я. Янішчыц.

Першы верш Жэні з'явіўся ў раённай газеце «Полесская правда», потым яна друкавалася ў сталічных выданнях, сярод якіх газеты «ЛіМ», «Заря», часопісы «Бярозка», «Малодосць», «Я – беларуская паэтка», – так гаварыла Я. Янішчыц пра сябе і свае творы пісала на беларускай мове. Менавіта таму зборнік «Снежныя грамніцы», які быў выдадзены, калі яна вучылася на апошнім курсе Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, адкрываўся вершам «Радзіме». У назве «Снежныя грамніцы» тоіцца тонкае адчуванне цудоўных пераўтварэнняў свету і знойдзенай ёй, Жэняй Янішчыц, гарманічная ўзгодненасць з гэтым незвычайным светам. У дзень грамніц зіма сустракаецца з вясной, і здараецца, што ў небе грукоча гром. Тое ж пачынае адбывацца ў душы герайні: яе таямніцы і загадкавыя перазовы імкнуцца знайсці выйсце і атрымаць другую якасць, другое напаўненне – у вершаваных радках. Гром зімой! Калі яго ніхто не чакае! Гэтаксама нечакана, выклікаўшы здзіўленне, прагучала песня нашай

паэтэсы: талент – заўсёды нечаканасць. Нечакана проста пісаліся вершы аб вечным, вялікім, значным, набываючы форму то прысягі, то лірычнай споведзі. У іх паэтэса звяртаецца да малой радзімы – месца свайго нараджэння:

Прыедзь у край мой ціхі,
Тут прокаў галасы,
Тут беляя бусліхі
І мудрыя лясы...

(Янішчыц Я. Выбранае. – Мн., 2000. – С. 21)

Клопатам і ўвагай акружалі Я. Янішчыц пісьменнікі і паэты старэйшага пакалення: А. Вялюгін, П. Панчанка, М. Танк, Н. Гілевіч, А. Лойка, М. Мятліцкі, Г. Далідовіч... Лірыка паэтэсы была прадстаўлена ў сесаюзнаму чытачу, яе вершы публікавалі ў «Літаратурнай газете», часопісах «Молодая гвардия» і «Дружба народов».

У 1974 г. выйшаў другі зборнік «Дзень вечаровы», які ў 1978 г. быў адзначаны прэміяй Ленінскага камсамола Беларусі. Зборнік адкрывае новы этап у творчасці Я. Янішчыц. Яднанне дня і вечара ў назве нагадвае дзве прыступкі на лесвіцы часу: саступаючы з адной (дня), за якой вера ў шчаслівае наканаванне, паэтэса ўзнімаецца на другую (вечар), якая патрабуе разумення і больш глыбокага асэнсавання праяў свету і чалавека. У вершах прысутнічае філасофская разважлівасць, узнікаюцца адвечныя пытанні быцця. На месце твораў зборніка пакінулі свой адбітак і два гады разлукі з радзімай, з Палессем, з маці і сынам.

Новае аблічча атрымала муза Я. Янішчыц у зборніку «Ясельда». Любімай тэмай і тут выступае роднае Палессе. Паэтэса звяртаецца да Палесся як да зямлі, што ўзгадала фізічна, узнясла духоўна і дала талент. Душа вёскі – жыта, каласы, дарога – тыя

Да Года малой радзімы

звычайныя зямныя рэаліі, у якіх сабрана мудрасць стагоддзяў, адвечная праўда жыцця і на якіх трымаецца жыццязольнасць многіх пакаленняў. Па-мастацку ўзнавіла Я. Янішчыц сваёй паэзіі лёсы аднавяскоўцаў, блізкіх, сярод якіх расла ў пасляваенны час, чые гора, пакуты і радасці перажыла чутым сэрцам як уласныя. Нязменнымі захавала дзясяткі імён: Анэтка, Арцём, Хведар, Ёзас, Раман, Сымон, Паланея, Марыя, Сава... І за кожным імем – характар, лёс. Часам лёс гэты звязаны з падзеямі Вялікай Айчыннай вайны, без горкай памяці аб якой нельга ўявіць лёс Беларусі. Паэтэса не магла абыйсці ўвагай гэту тэму, бо рэха вайны жыло ў памяці і лёсах аднавяскоўцаў. Таму яна зноў і зноў вярталася да тых падзей.

Свайго сталага майстэрства Я. Янішчыц дасягнула ў кнігах «На беразе пляча», «Пара любові і жалю», за якую атрымала Дзяржаўную прэмію Беларусі імя Я. Купалы ў 1986 г., і «Каліна зімы». Роднасць з вясковым светам і змалку блізкім прыродным асяроддзем паэтызуецца ў многіх вершах.

Хоць у паэзіі Яўгеніі Янішчыц шмат аўтабіяграфічнага, таго, што звязана з роднымі мясцінамі, з вёскай, дзе заглыблены карані яе радаводу, аднак з яе твораў прадстае перад чытачом уся Беларусь. Мы выразна адчуваем адметнасць менавіта беларускіх пейзажаў, нацыянальную адметнасць звычаяў, побыту нашага народа, яго гісторыі. Арганічна ўпісваюцца ў жыццёпіс беларусаў у паэме «Ясельда», вершах «Тата», «Мама», «Ля ложка хвораі маці» лёсы бацькі і маці паэтэсы – нястомных працаўнікоў, захавальнікаў маральных запаветаў продкаў. Значнае месца ў творчасці паэтэсы займае лірыка кахання. Яўгенія Янішчыц у сваіх творах была гранічна шчырай, давала волю пачуццям, якімі жыла яе душа.

Апошнія гады жыцця паэтэсы насычаны багатай, разнастайнай дзейнасцю: яна з'яўлялася загадчыкам аддзела паэзіі ў часопісе «Малодосць», актыўна выступала ў перыядыцы са сваімі творамі. У апошняй прыжыццёвай кнізе «У шуме жытняга святла» сабрана лепшае з напісанага за 20 гадоў літаратурнай працы.

Зварталася Я. Янішчыц і да прозы, напісала некалькі змястоўных апавяданняў, сугучных з яе вершаванымі творамі пра народнае жыццё. Пэўнае месца ў творчасці паэтэсы займалі пераклады, артыкулы пра паэзію, змястоўныя рэцэнзіі на паэтычныя кнігі. Вершы яе перакладаліся на англійскую, балгарскую, нямецкую, польскую, рускую, украінскую мовы.

У кожнай мясцовасці ёсць паэты і пісьменнікі, якімі ганарацца іх нашчадкі. На Палессі такой была Я. Янішчыц. З яе імем паяднаны багаты паэтычны дар, шчаслівы творчы лёс і глыбокая драма асабістага жыцця. На жаль, лёс адмераў ёй толькі 40 вёсен і зім. Але яна пакінула нам сваю цудоўную паэзію, якой суджана доўгае жыццё – пакуль будуць беларусы, пакуль будзе жыць беларускае слова. Палессе не забывае сваю слаўную дачку. Яе імя носіць Пінская цэнтральная раённая бібліятэка, адна з вуліц Пінска і вёскі Парэчча, Парэцкая базавая школа, дзе вучылася Я. Янішчыц і дзе цяпер працуе яе музей. Паэты прысвячаюць ёй вершы, у сельскіх бібліятэках і школах ладзяцца конкурсы.

І менавіта ў Год малой радзімы з нагоды 70-годдзя з дня нараджэння нашай знакамітай зямлячкі, а таксама з мэтай папулярызацыі творчай спадчыны Я. Янішчыц, прывіцця любові да роднай мовы і куль-

туры сярод бібліятэк быў праведзены раённы агляда-конкурс на лепшае тэатралізаванае прадстаўленне вершаў паэтэсы «На голас музы...».

Журы адзначыла разнастайнасць увасобленых ідэй, высокае выканаўчае майстэрства і артыстызм усіх удзельнікаў конкурсу. Прыемна адзначыць, што ўсе бібліятэкары падышлі да распрацоўкі і падрыхтоўкі тэатралізаваных прадстаўленняў граматычна, творча і з арыгінальнай выдумкай.

У рамках агляда-конкурсу бібліятэкары раёна ахапілі амаль усю паэтычную спадчыну нашай зямлячкі. Гучалі вершы «Прыедзь у край мой ціхі», «Палессе», «Вёсцы», «Люблю, калі сыдуць марозы», «Старана мая азёрная», «У калыханку сыну», «Ля ложка хвораі маці», «Пралескі», «Ты пакліч мяне. Пазаві», «Застаюся каханай!», урывак з паэмы «Ягадны хутар».

Лепшымі былі прызнаны тэатралізаваныя прадстаўленні вершаў Дамашыцкай, Кашавіцкай, Стытычаўскай, Парахонскай, Пінкавіцкай, Плешчыцкай, Садоўскай, Валішчанскай сельскіх бібліятэк і Лагішынскай гарпасялковай бібліятэкі.

Пераможцам агляда-конкурсу аднагалосна прызнана Бабрыкоўская сельская бібліятэка, якая прадставіла вершы Я. Янішчыц «Мама» і «Ты вучыла мяне сеяць жыта і лён». Дыпламам II ступені адзначана Навадворская сельская бібліятэка за тэатралізацыю верша «Я вас люблю». Дыпламам III ступені ўзнагароджаны аддзел абслугоўвання і інфармацыі Цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Я. Янішчыц за тэатралізацыю верша «У калыханку сыну».

Юбілейныя гады жыцця і творчасці Я. Янішчыц бібліятэкі Піншчыны адзначаюць заўсёды. Асаблівым з'яўляецца 2018 год. На яго працягу праводзяцца вечары паэзіі, выступленні літаратурна-прапагандысцкіх груп, конкурсы чытальнікаў. На сайце Цэнтральнай раённай бібліятэкі размешчана база даных «Я. Янішчыц». У лістападзе стартуе месячнік «Янішчынскі лістапад», і адбудзецца раённае свята паэзіі «Непрыручаная птушка Палесся».

«Запомніце мяне, якая я ёсць!» – радок з верша Яўгеніі Янішчыц. Яна была і застаецца ў айчыннай паэзіі зоркай першай велічыні.

Summary

Celebration the 70th anniversary of Eugenia Yanishchits in Pinsk district centralized library system.